

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ДОРАДНИЦТВО В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Чепка В. В., старший викладач

ДВНЗ „Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

В статье рассматриваются проблемные вопросы дорадничкой поддержки сельскохозяйственных предприятий в Украине, перспективы развития и факторы его сдерживающие. Изучен зарубежный опыт и предложены эффективные способы решений проблем в указанной сфере.

The article analyzes the issues of consulting support for Ukrainian agricultural firms, its shortfalls and perspectives. We formulate the main problems, investigate the honor practice and offer effective measures for problem solving.

Сьогодні Україна будує суспільство з ринковою економікою та інтегрується до світової системи господарювання. Але, щоб впевнено почувати у даному середовищі, необхідно насамперед забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції. Враховуючи, що сільське господарство є специфічною галуззю господарського комплексу, запровадження його ефективної підтримки, з врахуванням національних особливостей аграрного сектору України та вимог Світової організації торгівлі є одним з основних завдань держави.

Роль держави у підтримці аграрного сектору економіки досить багатогранна. Серед важливих напрямів виділимо такий, що направлений на створення відповідних умов для розвитку дорадчих, консалтингових, консультаційних служб (далі інформаційно-консультаційні центри), які сприяють розвитку системи фінансово-кредитного забезпечення підприємств у сільському господарстві та виступають необхідним елементом прибуткового функціонування суб'єктів господарювання.

Теоретичним та практичним аспектам сільськогосподарського дорадництва присвячені праці багатьох учених, зокрема, Геркіяла О., Верницької О., Нестерчук Ю., Шмідта Р. та ін. Разом з тим, як свідчить огляд літературних джерел, є цілий ряд невирішених питань, які вимагають поглибленого дослідження.

Метою даної публікації є висвітлення сучасного стану сільськогосподарського дорадництва, дослідження основних проблем та визначення передумов активізації дорадництва в сільському господарстві України.

З метою задоволення дедалі зростаючих потреб господарств та сільського населення у дорадчих послугах розроблено Концепцію Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на 2006–2009 рр. від 20.06.2005 р. № 210-р. та Закон України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” від 17.06.2004 р. № 1807-IV [1, с. 470], якими визначаються засади функціонування та фінансування вітчизняної дорадчої діяльності.

Нині в Україні дієву спеціалізовану допомогу сільськогосподарські підприємства можуть отримати лише в окремих управліннях агропромислового розвитку. А розвиток дорадництва відбувається переважно в рамках технічної допомоги за сприяння та фінансової підтримки іноземних проектів. Так, успішно функціонували Центри навчання та підтримки приватних сільськогосподарських підприємств при Вінницькому, Кам'янець-Подільському та Уманському державних аграрних університетах, які займалися дорадництвом у рамках українсько-американського проекту (програми донорського інвестування) „Підвищення дохідності приватного сектору в сільському господарстві України шляхом запровадження сільськогосподарського дорадництва” [2, с. 73].

Отже, нерозвиненість інформаційно-консультаційних центрів і висока вартість послуг тих із них, що здійснюють свою діяльність на приватних засадах, а також конкурентні умови функціонування, що постають перед сільськогосподарськими підприємствами, вимагають створення розгалуженої інфраструктури інформаційно-консультаційних центрів та наближення їх до споживачів послуг.

Для активізації розвитку дорадчої діяльності у сільському господарстві України варто проаналізувати практику вирішення аналогічних проблем у розвинених країнах світу.

Зарубіжний досвід розвитку дорадчої діяльності свідчить, що інформаційно-консультаційні центри існують у всіх країнах і без них діяльність фермерських господарств не могла б бути достатньо ефективною і конкурентоспроможною. Так, у Канаді дорадчі служби функціонують безпосередньо при міністерствах сільського господарства і продовольства провінцій та фінансуються з їх бюджетів.

У Данії – країні з розвиненим сільським господарством, інформаційно-консультаційні центри розташовуються у приміських зонах недалеко від фермерських господарств, що дозволяє економити

час на переміщення. Навколо будівлі центру розміщуються показово-дослідні ділянки, де спеціалісти центру проводять дослідження та знайомлять фермерів із досягненнями науки, пояснюють на практиці, як застосовувати засоби захисту, добрива, сільськогосподарські знаряддя. Особливе місце, в інформаційно-консультаційних центрах обладнаних сучасною комп'ютерною технікою, відводиться складанню програм та бізнес-проектів, фінансовій звітності господарств, а також показу фільмів з новими технологіями, проведенню занять у спеціальних навчальних класах. Такі центри на постійній основі обслуговують до 70 фермерських господарств. Спеціалісти центру щомісяця забезпечують господарства інформаційними матеріалами, виїжджають на інспекторську перевірку, щоб на місті розібратися з проблемами господарств та впевнитися у правильності виконання рекомендацій. Один раз на місяць для господарств складають бухгалтерський та податковий звіти, адже переважна частина фермерів не має спеціальних знань та відповідного досвіду [3, с. 34]. Тобто, сільськогосподарські підприємства займаються виключно виробництвом продукції, а забезпечення процесу господарювання бере на себе інформаційно-консультаційний центр.

Створення аналогічних центрів є характерним для більшості країн Європи, де інформаційно-консультаційні центри здійснюють свою діяльність на приватній основі та користуються всебічною державною підтримкою, що надається через відповідні урядові програми [4].

В Україні доцільно, на наш погляд, організувати інформаційно-консультаційні центри безпосередньо при управліннях агропромислового розвитку, створивши струнку вертикаль центрів із районних відділень. До основних переваг функціонування інформаційно-консультаційних центрів при управліннях агропромислового розвитку слід віднести:

- налагоджені тривалі зв'язки із господарствами району та поінформованість про основні проблеми їх функціонування;
- наявний кадровий потенціал та співпраця із навчальними та науково-дослідними аграрними закладами;
- можливість встановлення зв'язків із фінансово-кредитними структурами та іншими представниками аграрного бізнесу, що бажають розширити коло клієнтів-сільськогосподарських підприємств, користуючись послугами інформаційно-консультаційних центрів.

Створення інформаційно-консультаційних центрів потребує державної фінансової підтримки. У державних цільових програмах, спрямованих на розвиток сільського господарства та сільської місцевості, встановлено, що на фінансування дорадчої діяльності повинно бути направлено не менше як 5 % видатків, передбачених для цих програм. Орієнтований обсяг фінансового забезпечення виконання Програми з державного бюджету становить 314 млн грн [5]. При цьому, утримання інформаційно-консультаційних центрів, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів, варто здійснювати частково за кошти споживачів послуг (встановлюючи помірну плату), а частково за кошти комерційних банків, лізингових і страхових компаній, постачальників товарно-матеріальних цінностей, виробників сільськогосподарської техніки, що співпрацюватимуть з центрами.

Наше бачення переліку послуг, що можуть надаватися інформаційно-консультаційними центрами при управліннях агропромислового розвитку, наведено на рис. 1.

До основних функцій інформаційно - консультаційних центрів слід віднести:

- надання інформаційних послуг, у тому числі щодо прогнозування цін на товарно-матеріальні цінності та сільськогосподарську продукцію, прогнозування погодних умов, розповсюдження шкідників і хвороб;
- методичне забезпечення організації, ведення бухгалтерського обліку і податкової звітності, а також оперативне інформування про зміни в законодавчій та нормативній базі;
- проведення роз'яснювальної роботи серед сільськогосподарських підприємств щодо можливостей кредитування та умов отримання пільгових кредитів, переваг страхування, використання лізингу та особливостей біржової торгівлі;
- випуск довідника (з постійним оновленням інформаційної бази) по сільськогосподарських підприємствах, постачальниках матеріально-технічних ресурсів, переробних, торгівельних підприємствах та фінансово-кредитних установах району (області);
- організація семінарів для ознайомлення керівників підприємств та структурних підрозділів із ефективністю застосування новітньої техніки і технологій, використанням посадкового матеріалу та насіння, тобто із сучасними формами організації сільськогосподарських підприємств та ін.

У зв'язку з відсутністю достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів та спеціальних знань у суб'єктів підприємництва щодо широкого кола питань фінансово-економічного характеру, особливим попитом будуть користуватися консультаційні послуги та практичний супровід їх виконання, зокрема щодо:

- складання бізнес-планів і економічного розвитку підприємств з подальшою перевіркою правильності виконання рекомендацій;
- запровадження та ведення бухгалтерського та податкового обліку;
- вибору кредитної установи, лізингової чи страхової компанії, інших фінансово-кредитних структур та укладання договорів;
- організація стажування та підвищення кваліфікації працівників сільськогосподарських підприємств.

Рис. 1. Засади функціонування інформаційно-консультаційних центрів при управліннях агропромислового розвитку

Ефективність діяльності та якість послуг інформаційно-консультаційних центрів безпосередньо залежатиме від налагодження тісних зв'язків із вітчизняними та зарубіжними науково-дослідними та навчальними установами; використання накопиченого досвіду господарювання передових сільськогосподарських підприємств; співпраці із місцевими фінансово-кредитними установами та страховими компаніями, постачальниками товарно-матеріальних цінностей і підприємствами-виробниками сільськогосподарської техніки. До співпраці із центром варто залучати спеціалістів (науковців, практиків), що володіють глибокими спеціальними знаннями, а також використовувати навчальні та виробничі бази місцевих вузів. Лише за таких умов інформаційно-консультаційні центри зможуть суттєво полегшити функціонування та підвищити конкурентоспроможність вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України „Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” від 17.06.2004 р. № 1807 – IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 38.
2. Геркіял О., Нестерчук Ю. Сільськогосподарська дорадча діяльність університету // Вища школа. – 2005. – № 2. – С. 70–76
3. Верницькая А.Н. Сельскому хозяйству помогает информационно-консультационный центр // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2006. – № 6. – С. 33-35.
4. Стан, завдання та перспективи розвитку сільськогосподарського дорадництва в Україні // Основи сільськогосподарського дорадництва в Україні: Навч. посіб. / За ред. Р. Шмідта. – К., 2004. – С. 7 – 16.
5. <http://www.minagro.gov.ua/page/?318>

УДК: 336.762 (477)

ФОРМУВАННЯ ТА КОТИРУВАННЯ ЦІН НА ТОВАРНИХ БІРЖАХ УКРАЇНИ

Чубань В.С., аспірант

Черкаський державний технологічний університет

The price of an agricultural product, which was folded on the commodity exchanges of Ukraine and the modern being of price situation is analysed in the world market of agricultural product, the analysis is conducted in the article. On the basis of the complex research of the developed modern exchange market condition and theoretically the increase directions of the efficiency of the exchange market of agricultural product and food use are grounded in Ukraine.

В статтє проведен анализ цен сельскохозяйственной продукции, которая сложилась на товарных биржах Украины, так же проанализировано современное состояние ценовой ситуации на мировом рынке сельскохозяйственной продукции. На основании комплексного исследования современного состояния биржевого рынка разработаны и теоретически обоснованы направления повышения эффективности использования биржевого рынка сельскохозяйственной продукции и продовольствия в Украине.

Аграрні підприємства можуть продавати один і той же вид продукції різної якості, за різними каналами реалізації та в різні строки. Під впливом цих факторів ціна на дану продукцію може коливатися, і досить істотно. Найвигіднішим буде той канал реалізації, який забезпечує найвищу ціну[1]. Одним із таких каналів є реалізація сільськогосподарської продукції через товарні біржі.

Економічна значимість біржового ринку проявляється через процес ціноутворення, який він забезпечує, зокрема, через формування ціни пропозиції (ціни продавця), ціни попиту (ціни покупця), ціни біржових угод, тобто ціни ринкової рівноваги, та котирування цін.

В економічній науці проблематиці розвитку біржових ринків присвячена велика кількість наукових праць різних вчених. Питанням розвитку біржової діяльності присвячено ряд наукових праць вітчизняних вчених: П.Т. Саблука, О.М. Шпичака, О.І. Дегтярьової, О.М. Сохацької, Б.Б. Гладича, Б.П. Дмитрука, М.О. Солодкого, Б.В. Губського, Г.Б. Машлій та ін. Також при вивченні процесу формування та котирування цін на продукцію сільського господарства було враховано напрацювання Л.О. Шкварчук, В.М. Яценка, С.А. Кравченка, В.Г. Андрійчука, Ю.А. Полтавського та ін.